

I dagens frågor

Red: Sten Söderberg

Svenska folkets alkoholvanor

När det görs en bred sociologisk undersökning av vårt folks vane-mönster väntar man sig ibland åtminstone glimtar av rent litte-rärt värde. Det är väl minnena av den sundbergska aforismsamling-en i Emigrationsutredningen och makarna Myrdals "Kris i befolk-ningsfrågan" som spökar. Någon konstnärlig lyftning återfinns knappast i Alkoholpolitiska utred-nings delrapport med ovanstå-ende titel som nu har överläm-nats till finansministern. Den granskar effekterna av 1954 års reform, motbokens avskaffande, och är ett hederligt arbete i och för sig. Det är förresten typiskt för svensk alkoholpolitik att den är riktad till finans- och inte so-cialministern. Det markerar riks-dagens fiskaliska tänkesätt i en fråga som verkligen inte först och främst borde ha med pengar att göra.

Vi skall här ägna rätt stort ut-rymme åt att citera ur referatet i "Från departement och nämnder" 3/72.

Huvuddelen av de i volymen publicerade rapporterna behand-lar sociologiska undersökningar. Dessa har letts av universitetslek-torerna Tom Nilsson och Per-Gunnar Svensson.

Två vane- och attitydundersök-ningar har gjorts på riksrepresen-tativa urval, en avseende hela be-folkningens konsumtionsvanor och en kompletterande undersök-ning bland ungdomar i åldern 15—25 år.

Alkoholkonsumtionen
sjunker med stigande ålder

En genomgående tendens i mate-rialet är att männens uppgivna alkoholkonsumtion är större än kvinnornas. Männens konsumtion är ungefär fyra gånger så stor som kvinnornas konsumtion.

Drygt var tionde man och unge-fär var fjärde kvinna är icke-konsument. 6 procent av männen har en stor konsumtion (minst 10 liter alkohol 100 % per år en-ligt deras egen uppskattning) mot 0 procent av kvinnorna.

Både männens och kvinnornas alkoholkonsumtion är störst i ål-dern 21—30 år och sjunker sedan med stigande ålder.

Vinkonsumtionen är ungefär lika vanlig bland män som bland kvinnor. Vinkonsumtionen är speciellt vanlig bland ungdomar under 25 år. Öl- och spritkonsum-tionen är störst bland männen i åldern under 45 år.

Konsumtionsstorleken samva-rierar även med socialgruppstill-hörighet. Konsumtionen är större i socialgrupp I än socialgrupper-na II och III.

Även årsinkomsten samvarierar med konsumtionen så att de som konsumerar stora mängder oftast återfinns i högre inkomstskikt.

Konsumentandelen varierar mellan olika delar av landet.

Storstäderna har den största andelen konsumenter samt en större andel storkonsumenter. Konsumtionen är lägre i övriga städer och tätorter och lägst på landsbygden.

De 10 procent av männen som har högst konsumtion svarar för ca 40 procent av männens totala konsumtion. De 50 procent av männen som konsumerar mest svarar för 90 procent av den to-tala manliga konsumtionen. Be-träffande den kvinnliga konsum-tionen, så svarar en ännu mindre grupp för 90 procent av kvin-nornas totala konsumtion.

Dryckesmiljön

Dryckesmiljön för vin- och sprit-konsumtionen visar stora likhe-ter. Den vanligaste platsen för bå-de vin- och spritkonsumtion är i

hemmet, antingen i det egna hem-met vid besök av vänner eller vid besök hemma hos vänner.

De unga har mer sällan upp-givit konsumtion i bostaden. De-ta uppvägs av att de oftare upp-givit konsumtion i föräldrahem-met.

Konsumtion i den egna bosta-den är vanligare i socialgrupp I—II än i socialgrupp III. Restau-rangkonsumtion är vanligare bland personer under 45 år samt bland personer som tillhör social-grupp I—II.

Av enkätsvaren framgår att spritdebuten för de manliga kon-sumenterna i genomsnitt sker i 18-årsåldern, medan de kvinnliga konsumenterna debuterar ett par år senare.

Samband egen konsumtion och föräldrars

Det finns en större andel sprit-konsumenter i materialet än vad det uppges ha funnits bland res-pondenternas föräldrar under de-ras uppväxttid. Speciellt stor är skillnaden mellan olika genera-tioner bland kvinnorna. I den äld-re generationen kvinnor var 20 procent konsumenter mot 70 pro-cent i den yngre. Siffrorna är dock ej helt jämförbara eftersom uppgifter om föräldragenerationen ej kan anses vara representativa för hela dena generation.

Ett klart samband finns mellan egen konsumtion och föräldrar-nas konsumtion. Ju större respon-dentens konsumtion är desto stөр-re är sannolikheten att responden-tens föräldrar var alkoholkonsu-menter.

Ett liknande samband existerar också mellan egen konsumtions-storlek och om man blivit bju-den på alkoholdrycker i hemmet under uppväxtåren. Förhållande-vis fler storkonsumenter än övriga konsumenter har blivit bjudna på alkohol i hemmet.

Konsumtionsförändringarna un-der de senaste 10 åren har stude-rats genom att respondenterna fått besvara frågan om de tycker att den egna vin- eller spritkon-sumtionen ökat eller minskat.

I åldern 26 år och äldre har kvinnorna i större utsträckning uppgivit en ökning än en minsk-ning av vinkonsumtionen. Skillna-den mellan de båda grupperna är 8 procent. För männen är denna skillnad 2 procent. De flesta har dock uppgivit att konsumtionen varit oförändrad.

Ungdomsundersökningen

Av ungdomsundersökningen framgår bl.a:

Alkoholkonsumtionen är bland männen i åldrarna 15—25 år större än bland kvinnorna i samma åldrar. Andelen konsumenter är emellertid endast någon procent större bland männen än bland kvinnorna.

En kraftig förändring av konsumtionsvarorna inträffar mellan 15 och 25 års ålder. Andelen konsumenter ökar t.ex. bland männen från ca 70 procent bland de yngsta till över 90 procent bland de äldsta. Konsumtionen ökar kontinuerligt med stigande ålder.

Icke-konsumenterna kommer i större utsträckning från socialgrupp II än från socialgrupp I och III. Detta gäller även om man tar hänsyn till socialgruppernas storlek.

Fler män än kvinnor är alkoholkonsumenter, vilket gäller för alla sorter utom vin där kvinnorna uppvisar fler konsumenter. De vanligaste sorterna bland männen är sprit och mellanöl och närmast vin. Vin är den vanligaste alkoholtypen bland kvinnorna och närmast sprit och mellanöl.

Storkonsumtionstillfällen är vanligare bland männen än bland kvinnorna. 2/3 av männen över 18 år uppger att de någon gång haft storkonsumtion (=en hel flaska vin eller en halvflaska sprit). 1/4 av kvinnorna uppger tillfällen med storkonsumtion.

Om man jämför ungdomar i åldern 15—25 år med befolkningen i stort framgår att ungdomarnas dryckesstruktur avviker från de äldre på så sätt, att ungdomarna relativt sett dricker mer öl och mindre sprit.

De unga människors konsumtion utgörs i större utsträckning av sprit och i mindre utsträckning av vin än vad som gäller för de unga kvinnorna. Även ölkonsumtionen är relativt sett något större bland männen.

Ungefär hälften av lättvinskonsumenterna brukar dricka lättvin i hemmet tillsammans med föräldrarna. Lika vanligt är det med lättvinskonsumtion hemma hos goda vänner. Spritkonsumtionen uppges vara vanligast hemma hos goda vänner. Skillnaderna är tämligen små mellan män och kvinnor med avseende på dryckesmiljö.

Svartsjö och Venngarn bort ur nykterhetsvården

Nykterhetsvårdens anstaltsutredning, med departementsrådet Oasian Larnstedt som utredningsman, har till socialministern överlämnat delbetänkandet "Viss minskning av platsantalet vid allmänna vårdanstalter". Däri föreslås att statens vårdanstalt Svartsjö skall avvecklas som vårdanstalt för alkoholmissbrukare och överlämnas till kriminalvården. Egentligen kunde man hoppas att ett så hemskt belastat namn som Svartsjö för alltid försvann ur svensk omsorgspolitik. I utredningen heter det:

Beläggningen vid de allmänna vårdanstalterna har successivt sjunkit under 1960-talet. En väsentligt bidragande faktor torde vara att den öppna nykterhetsvårdens resurser förbättrats bl.a. genom en kraftig utbyggnad av antalet inackorderingshem, alkoholpolikliniker, övergångsbostäder m.m. Samarbetet med andra vårdorgan, bl.a. sjukvård och arbetsvård har också förbättrats. En alltmer vanlig inställning inom socialvården, inklusive nykterhetsvården, är att man vill undvika tvångsåtgärder. I stället eftersträvar man att tillgodose den alkoholskadades hjälp- och vårdbehov genom frivillig samverkan, i första hand inom den öppna socialvårdens ram.

Utredningen har funnit att förutsättningar föreligger för en reduktion av vårdplatsantalet inom den allmänna anstaltssektorn.

Utan att föregripa ett slutligt ställningstagande finner utredningen, att förutsättningar föreligger för en viss minskning av platsantalet vid de allmänna vårdanstalterna redan under nästa budgetår.

Utredningen har funnit, att reduktionen av platsantalet i första hand bör ske vid de statliga vårdanstalterna, vid vilka beläggningen under de senaste åren varit väsentligt lägre än vid de erkända vårdanstalterna.

Utredningen föreslår beträffande Svartsjö att verksamheten vid vårdanstalten avvecklas och att anstalten överlämnas till kriminalvården.

För Venngarns del föreslås att för anstalten anordnas en särskild avdelning med ca 15 platser vid Ulleråkers sjukhus, Uppsala, eller annat närbeläget psykiatriskt sjukhus, att om en sådan vårdavdelning inte kan komma till stånd en särskild avdelning vid ett psykiatriskt sjukhus anordnas för annan allmän vårdanstalt och att ett program utarbetas för vårdverksamheten vid anstalten.

Den 1.11.1971 fanns vid de statliga vårdanstalterna 466 vårdplatser, varav 92 huvudsakligen för kvinnor. Från 1.1.1972 minskade vårdplatsantalet med 35 genom att vårdavdelningen Backgården nedlagts.

Utredningens förslag innebär en minskning av antalet platser med ca 90.

De äldres arbete

De praktiska tillämpningsföreskrifterna för Äldrelag II, lagen om vissa åtgärder för att främja sysselsättningen av äldre arbetstagare på den öppna marknaden, har nu presenterats av AMS, meddelar *Arbetsgivaren* 4/72. Lagen gäller alla arbetsgivare som har minst fem anställda.

Enligt föreskrifterna skall länsarbetsnämnderna anmoda företag med över 50 anställda att bilda arbetsgrupper som skall försöka skapa förutsättningar för anställning av äldre arbetskraft.

I företag med mindre än 50 anställda har AMS inte ansett det praktiskt genomförbart att bilda arbetsgrupper. I stället har bl.a. branschgrupper och grupper för företag inom samma ort föreslagits.

Länsarbetsnämnden kan ge ett företag anvisningar om hur äldre skall kunna anställas. Om företaget inte följer dessa kan arbetsgivaren dömas till böter eller fängelse.

Arbetsgivareföreningens expertenhet för arbetsmarknadspolitiska frågor skall hjälpa företagen med dessa viktiga problem.

Boendestandard för psykiskt utvecklingsstörda

I april 1971 genomförde socialstyrelsen en inventering om boendestandarden i samtliga inrättningar för psykiskt utvecklingsstörda i Sverige. Följande frågor skulle besvaras: Antal sovrum. Antal sängar per rum. Antal personer per rum. De inneboendes ålder och kön.

Dessa data samlades in per primärgrupper (enheter). Primärgruppen definierades såsom "den minsta självständiga funktionsenheten med eget dagrum".

De viktigaste resultaten var följande.

Det finns 344 inrättningar med i genomsnitt 50 sängar. Sammanlagt finns 17.200 sängar fördelade på 9.000 rum. Detta betyder att "genomsnittsrummet" har mindre än två sängar ($M=1,9$). Inte mindre än 48 % av rummen är enkelrum och ytterligare 34 % är dubbelrum. Fem sängar per rum förekommer mycket sällan (3 %). Sovsalar med mer än 12 sängar finns överhuvud taget inte alls. Nära 70 % av alla utvecklingsstörda lever i primärgrupper om högst 12 personer. Det finns emellertid även ganska stora grupper. Den största storleken (37—48 medlemmar) har registrerats i 0,3 % av samtliga fall. I 52 % av alla vårdhem är även de primära grupperna blandade i 23 % av fallen.

Landstingens spöke

Ett spöke går genom landstingsvärlden — kostnadsspöket! Visst känns det isande för landstingspolitikern när han tänker på nästa budget. Och nästa igen. På ett decennium har utdebiteringen måst höjas med det dubbla. Raskt närmar vi oss tian i genomsnitt för landets landsting. Och det kommer inte att stanna där!

Så skriver landstingsförbundets ordförande Kurt Ward, Helsing-

borg, i en ledare i Landstingens Tidskrift, där han uppmanar landstingspolitikerna att hålla debatten levande om kommande nya uppgifter och tänkbara minskade engagemang för landstingen. Landstingsrådet Ward fortsätter beträffande kostnadsutvecklingen:

Vi tror oss också veta vägen till balans mellan sjukvårdens ökade kostnader och ökningen av skatteunderlaget. Det tar dock tid att åstadkomma de nödvändiga strukturella förändringarna med färre akutvårdplatser och starkare resurser för öppen vård.

Visst är det angeläget att diskutera ekonomi. Men den debatten får inte stoppa debatten om landstingsverksamhetens innehåll på sikt, vad ett ökat regionalt ansvar kan innebära. Sådant ansvar kostar mera pengar? Javisst, men debatten om det förnuftiga i att tillföra landstingen uppgifter i svenskt samhällsliv kostar inget att föra.

Vad kan det vara för uppgifter? Det kan vara att utveckla landstingen som vårdkommuner. Där finns hälsovården — vi har tagit några steg på vägen — där kan finnas ungdomsvården, alkoholistvården, narkomanivården. På sikt kanske den slutna åldersvården.

Ingemund Bengtsson om miljökonferensen

Inför miljövärdskonferensen i Stockholm i sommar har jordbruksminister Ingemund Bengtsson varit flitigt i elden. Han är en initiativkraftig idealist som vi skall vara glada åt. I *Morgonbris* 1-2/72 skriver han bl. a. om vad Sverige kräver vid denna FN-konferens:

Vi har i den svenska nationalrapporten också fört fram förslag till sådana åtgärder som vi anser speciellt angelägna på det internationella fältet. Vi kräver att FN skall upprätta en informationscentral med omedelbar uppgift att samordna pågående mätningar av föroreningar i luften och vattnet. Vi kräver vidare att alla utsläpp av oljor till havs skall förbjudas, liksom utsläpp

och dumpning av radioaktiva giftiga ämnen eller andra substanser i världshaven. Ett effektivt internationellt regelsystem bör vidare upprättas för transporten, lagringen och omhändertagandet av olika giftämnen. Spridningen och användningen av bekämpningsmedel och andra miljöfarliga medel bör begränsas och tillverkningen kontrolleras. Utsläppen av luftföroreningar, bl. a. svaveldioxid, måste begränsas. Särskild uppmärksamhet bör vidare ägnas åt förorenandet av de översta luftlagren genom överljudsflyget. Länder på jämförlig utvecklingsnivå bör lägga upp gemensamma system av bestämmelser och gränsvärden för föroreningsutsläppen. Internationella bestämmelser bör också dras upp för vilka bullernivåer från maskiner, arbetsredskap, transportfordon, däri inkluderat överljudsflyg, som skall kunna tillåtas. Utsläppen av avgaser från motorfordonen bör avsevärt begränsas och användningen av blyhaltig bensin förbjudas. Ökning och internationell samordning av miljövärdskonferensen liksom stöd åt utvecklandet av alternativa metoder bör stimuleras.

En koncentrerad önskelista som varje ansvarsfull människa måste ställa sig bakom.

Livsmedelsverket startar

Vårt senaste ämbetsverk, Statens livsmedelsverk, som vill bli förkortat SLV, startade vid nyår. Bland dess reformkrav är åtminstone ett rent socialmedicinskt — det gäller hälsokontroll av personalen. *Sv.D.* refererar:

Alla livsmedel skall märkas på ett lättfattligt sätt, så att alla förstår vad som finns i en förpackning och hur varorna är sammansatta. Det skall sättas ut om en vara är djupfryst, kylkonserv eller kylvara. Kött eller fisk som varit fryst, skall märkas med uppgift om detta. Kravet på innehållsdeklaration träder i kraft efter en övergångstid på ett och ett halvt år. Varor med begränsad hållbarhet — mindre än 30 dagar — sistaslagsmärkes.

På alla förpackningar skall det anges hur varan skall förvaras. I försäljningsledet blir det lag på att följa denna förvaringsanvisning. Bestämmelsen träder i kraft 1 juli 1973, för att producenterna skall få en chans att sälja gamla lager och beställa nya emballage med den nya texten.

Transporter med frys- eller kylfordon får nu en stadga. Huvudregel är att känsliga varor skall transporteras i slutet utrymme. De nya bestämmelserna betyder att leverantörerna i en del fall måste skaffa nya fordon. Därför träder bestämmelsen i kraft först 1 jan. 1973.

Hälsokontroll av personal som sysslar med livsmedel kommer att krävas fr. o. m. 1 jan. 1972. Kontrollen skall ske vid nyanställning och därefter årligen samt efter varje resa utanför Norden.

Bestämmelsen gäller inte för grönskaströdder. Tills vidare är även bageri- och konditori-personal undantagna.

Varmkorv-gubbar, skall ha tillstånd av hälsovårdsmyndighet. Här funderar SLV på hårdare bestämmelser, för att begränsa smittorisken.

Lokala övervakare för dessa nya bestämmelser blir hälsovårdsnämnderna, som därigenom får en betydligt ökad arbetsbörda.

Ät mera fisk

Fisk är nyttig mat, konstaterar socialstyrelsen, veterinärstyrelsen och statens institut för folkhälsan i en gemensam liten skrift, "Ät mera fisk från rena vatten", som just utkommit. Men samtidigt påpekar hälsovårdsmyndigheterna att man bör se upp med en del fisk.

Vi kan dagligen äta de flesta fiskar som kommer från öppna havet (utanför kustområdena) eller från bl a fjällsjöar. Sådan fisk är sill, strömming, torsk, kolja, makrill, lax, vitling, rödspätta, sjötung, slätvar, piggar och kummel. Djupfryst fisk är nästan alltid fångad i öppna havet.

Övrig fisk som förekommer i handeln bör ätas högst en gång i veckan.

Den fisk som blivit svartlistad bör givetvis inte alls ätas. Sådan

fisk får inte heller saluföras och förekommer alltså inte i handeln. Men för sportfiskare och andra som själva vill ta upp sin fisk påpekas att hälsovårdsnämnden på orten bör rådfrågas. Förhållandena varierar så mycket över landet att några allmänna regler inte gärna kan ges.

Råden i "Ät mere fisk från rena vatten" gäller alla, oberoende av ålder och kön. Särskilt framhålls dock att barn och kvinnor i barnafödande ålder bör hålla sig till fisk från öppna havet eller andra "kvicksilverfria" vatten, om de äter mycket fisk.

Några andra varningar ges också: dels att lever av östersjötors är svartlistad (pga DDT-halt), dels att en del fisk i Viskans vattensystem från Borås samt i Klosterfjorden svartlistats (pga diel-drinhalt).

Det finns alltså anledning att studera foldern ordentligt. Men kom ihåg att fisk från "rena vatten" är nyttig mat. Den är rik på proteiner, fleromättade fettsyror och fettlösliga vitaminer. Den är relativt billig. Fisk utgör därför en viktig beståndsdel i den svenska folkkosten.

Foldern kommer i första hand att gratis utdelas i fiskaffärer.

Hur hälsofarlig är plasten?

Plast är ett viktigt material inom den tekniska ortopedin. Den används som ett konstruktionsmaterial med hudkontakt i arm- och benproteser samt stödjande bandage (ortoser). Problemet med plasten är de hälsorisker som bandagisten kan utsättas för i arbetet med den. Det gäller dels allergier, dels förgiftningsrisker vid inandning. Patienten löper också en viss risk för hudskador.

Dessa problem diskuterades på den kurs för auktoriserade bandagister som Handikappinstitutet anordnade i samarbete med Sveriges bandagisters förening i januari. Bandagister från Sverige, Danmark och Norge deltog i kursen som hölls på Hässelby Slott i Vällingby.

Bandagisternas uppgift är att i samarbete med ortopedläkaren till-

verka och anpassa ortoser och proteser. I Sverige finns det 30 bandageverkstäder och ett 60-tal auktoriserade bandagister.

Rökförbud i restaurangvagn

En riksdagsmotion, som har undertecknats av bl a folkpartisten Gabriel Romanus, vill ha rökförbud i SJ:s serveringsvagnar. Det finns ju särskilda rökkupéer, påpekar motionärerna och tillägger: "Rätten till en cigarrett till kaffet bör inte vara mer okränkbar än rätten att äta i någorlunda frisk luft".

Det rådde rökförbud ännu en tid efter andra världskriget men då Sverige hade hopp om att bli ett turistland (som det faktiskt var på 30-talet) beslöt man att göra som det övriga Europa till gästernas trivsel. Motionen är naturligtvis behjärtansvärd, men oss rökare och icke-rökare emellan: hur skulle det vara om SJ lärde sig luftkonditionering av exempelvis de tyska statsbanorna.

Skräckpropaganda ger negativ effekt

Under den rubriken har Bertil G. Nilsson i *Försäkrings-tidningen* 1/72 skrivit en märklig artikel:

Bälteskampanjer som sammankopplas med olyckor får människor att inte använda sina bälten.

Det visar den utvärdering av tidigare svenska och utländska bälteskampanjer som utförts av trafikbeteendeforskaren Christer Spolander vid Statens väg- och trafikinstitut.

De kampanjer som misslyckats har två saker gemensamt:

De har enbart arbetat med massmedier.

De har försökt övertyga folk om att den enskilde föraren löper en personlig risk om han inte använder sitt bälte.

— Det är tydligt att tex teve är ett för lite intensivt medium för att kunna påverka folk att använda bilbälte. Resultaten visar också att det är fel att arbeta med argumentationen bälten—olyckor, säger Christer Spolander till Försäkringstidningen.

Sammankopplar man bältet med olyckor kan man få följande reaktion:

Bältet blir en påminnelse om något hotfullt och negativt som man inte vill förbinda med sin bilkörning. Man får en undvikandereaktion — genom att undvika bilbältet tror man sig undvika olyckor.

Varje gång man använder bilen utan att ta på bältet förstärks den reaktionen — "nu körde jag utan bälte igen och ingen olycka hände". Det tar man som en belöning för icke-användning. Medan belöningen för användning — inte utgår förrän skadan redan är skedd och frågan bälte eller icke-bälte kanske inte längre är aktuell för den olycksdrabbade.

— Riskupplevelsen är helt enkelt en abstraktion som inte styr beteendet medan varje bilkörning utan bälte ger en negativ förstärkning av icke-användningen, säger Spolander.

AMS om de handikappade

Under senare år har kraven från handikappade på bättre möjligheter att komma ut i arbetslivet ökat kraftigt. Tekniska hjälpmedel spelar här — vid sidan om mera generella miljöåtgärder, attitydförändringar i samhället och liknande — en betydande roll. Det har därför bedömts angeläget att Handikappinstitutet på ett målmedvetet sätt ger sig in i denna politik och en inkörsport för institutet utgörs av ett uppdrag om kartläggning av befintliga arbetstekniska hjälpmedel och anordningar för handikappade som av AMS beställts från Handikappinstitutet, skriver Susann Forsberg i AMS:s tidning *Arbetsmarknaden* 2/72.

En första etapp i utredningen består i en enkät till skyddade verkstäder och vissa andra arbetsplatser, vilken beräknas genomföras i början av år 1972. Avsikten är att centralt få kännedom om befintliga anordningar och hjälpmedel så att information om dessa

kan spridas på ett målinriktat sätt. Många bra hjälpmedel torde finnas i bruk på enstaka arbetsplatser men på grund av bristande information kommer de ofta inte till användning på mer än några få ställen.

Handikappinstitutet hoppas också att utredningen ska ge underlag för ett målinriktat planarbete i syfte att initiera utvecklingen av nya och bättre arbetstekniska hjälpmedel. På lång sikt bedöms detta bli det väsentligaste resultatet av utredningen.

Parallellt med utredningsuppdraget har Handikappinstitutet genom sin fältsektion börjat lämna teknisk konsult hjälp åt främst vissa länsarbetsnämnder beträffande arbetstekniska hjälpmedel åt handikappade. Det har vanligtvis gällt att bistå länsarbetsnämnderna med förslag till tekniska lösningar i samband med ansökningar till AMS om bidrag till arbetshjälpmedel. Ofta har de lösningar som föreslagits inte gällt enbart individuella hjälpmedel utan även arbetslokals utformning, hissar, entréer osv. Denna fältverksamhet bedömer institutet som mycket värdefull dels genom att praktiska, konkreta problem löses, dels genom att den ger idéer bl a till produktutveckling och information.

socialmedicinsk tidskrift -kontrollerad upplaga

Prenumerationspris (inklusive moms.)

Helår kr 40, halvår 25

Studerande helår kr 20.

Tidskriften utkommer med 10 nummer per år (1 per månad utom juli och augusti).

Lösnummer kr 5. (exkl. moms.) Dubbel-nr och Special-nr högre pris.

Atergivande helt eller delvis av originalartiklar ur **smt** utan angivande av källan förbjudes.

Annonsavdelning:

Red. Nils Byttner, Strandliden 60, Box 438, 162 04 Vällingby 4. Tfn 08-38 52 99, 38 77 58, 89 31 07.

Annonspriser:

Omslagets andra sida kr 550, omslagets fjärde sida kr 650,

helsida kr 500, halvsida kr 300, kvartsida kr 175 mm-pris kr 1:50 per enkel spalt, 70 mm.

Spalthöjd 210 mm, spaltbredd 70 mm, sidans bredd (2 spalter) 150 mm.

Utgivningsplan 1972

Nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Utkommer	24/1	25/2	27/3	24/4	23/5	26/6	25/9	23/10	27/11	18/12
Sista manuskriptdag för annonser	21/12	26/1	24/2	21/3	19/4	24/5	24/8	21/9	26/10	16/11
platsannonser	5/1	5/2	5/3	1/4	5/5	7/6	3/9	6/10	5/11	1/12